

Prilog reformama glazbenog odgoja

(nastavak)

Dovršava se izradba planova i programa za sve naše škole prvoga i drugoga stupnja. Kao i dosad, u planovima i programima dobio je glazbeni odgoj djece i omladine svoje skromno mjesto. Pojedini još nisu poznate, ali postoji opravdana bojazan, da će nova (peta) reforma programa opet postaviti glazbeni odgoj stepenicu niže.

Smanjivanje broja nastavnih sati, izostavljanje nekih dijelova gradiva postojećih programa, daljnje uprošćivanje već ionako uprošćenog sadržaja predmeta ne opravdava nade, da će ponovna reforma poboljšati stanje i značaj glazbenog odgoja u našim školama, koji je na simpoziju stručnjaka nazvan »kritičnim«.

Naši stručnjaci temelje svoj sud o neprikladnosti i promašenosti glazbenog odgoja u školama na činjenici, da (dobar) dio omladine ne pohađa glazbene priredbe, da glavnu pažnju obraća zabavnoj (lakoj i plesnoj) glazbi, i slično. Takvi su prigovori međutim samo djelomično točni. U sredinama gdje je omladini osiguran povoljan pristup na glazbene priredbe (koncertne, operne, baletne i neke dramske), omladina takve priredbe rado pohađa, pa tu »o krizi mlade publike« zaista nema govora. Zaslugom nekih kulturnih ustanova, kao što su »**Muzička omladina**« i »**Društvo prijatelja glazbe**«, opovrgnuti su prigovori da se naša mladež slabo zanima za vrijedna glazbena ostvarenja. Baš naprotiv: omladina pohađa i voli glazbene priredbe i postepeno sve bolje upoznaje sadržaje i poruke vrijednih glazbenih stvaralaca.

Dok se s jedne strane trude promicatelji kulturnih dobara da omladinu privuku na priredbe koje oplemenjuju osjećaje i razvijaju umjetnički ukus mladih ljudi, dotle priređivači lake glazbene razonode mame mladež na zabavne, plesne, i pretežno banalne priredbe. Svrha je takvih priredaba da »netko« dobro zaradi, a »netko drugi« izgubi i ono malo smisla za profinjeno muziciranje, za ukusno i dotjerano pjevanje i, za »pjesnički« sadržaj tekstova koje su uglazbili »skladatelji« s malo znanja i mnogo neukusne reklame.

Nema sumnje da su to dvije krajnosti u duhovnom životu omladine. Ako je točna francuska rečenica da se suprotnosti dodiruju, onda bi se moglo reći, — što uostalom i često slušamo i čitamo, — da svatko ima pravo na onakvu vrst razonode, kakva mu najviše odgovara.

Ova krilatica ipak nema mjesta kada se radi o omladini koja dozrijeva i koja (u većini) još pohađa školu.

Smatram, da je **odgovorna škola**, ako iz nje izađe učenik (ili čak student), koji će znati ispričati svaku okolnost iz života zabavne pjevačice A. B., šansonijera C. D. ili više puta nagrađenog skladatelja lake glazbe E. F., dok će o J. S. Bachu, W. A. Mozartu, L. van Beethovenu, F. Chopinu, G. Verdiju i M. P. Musorgskom reći samo toliko, da su to bili kompozitori ozbiljne (klasične) glazbe, za koju on nema »afiniteta«.

Ako ništa drugo, onda je očigledno da je u takvu slučaju zatajio odgoj uopće, a glazbeni odgoj u punom opsegu.

+

Pođimo u ovom razmatranju korak dalje. Uzmimo da je neki student otvoreno izjavio da nema afiniteta za ozbiljnu glazbu. Uzmimo da je taj student nakon diplomiranja postao profesor i, da je po isteku nekoliko godina postavljen za direktora neke škole. Kao direktor, on je po položaju nadređen svojim kolegama, profesorima i nastavnicima. — Samo četrnaest dana prije jednoga školskog praznika pozvat će direktor nastavnika glazbenog odgoja i naložiti mu, da treba spremi sa školskim pjevačkim zborom prikladan program za priredbu, koja će se održati uoči praznika.

Uzalud će nastavnik pokušavati uvjeriti svoga direktora, da je vrijeme suviše kratko za pripremu iole čestitog nastupa.

»Vaša je dužnost da stvar organizirate i da radite. Kako ćete to provesti, mene se ne tiče. Priredba se mora održati!« Nakon toga nije nastavniku glazbenog odgoja preostalo drugo, do da uloži sav svoj ugled, da bi od djece-pjevača dobio pristanak da će svaki dan nakon završene nastave dobrovoljno ostajati na pokusima za priredbu.

Na utvrđeni je dan održana priredba, koja je potpuno uspjela. Direktor je primao pohvale posjetilaca i prosvjetnih zastupnika, ali je sasvim zaboravio onoga, koji je nosio glavni teret oko pripreve nastupa. Nastavniku glazbenog odgoja, ni djeci-pjevačima, nije zahvalio ni jednom riječi.

+

Da opisani odnos direktora prema nastavniku glazbenog odgoja nije ovlaš ishitren, dokazuju na

žalost iskustva priličnog broja nastavnika i profesora glazbenog odgoja, koji su doživjeli — s nužnim izmjenama — slične postupke.

Nema nikakve sumnje da takvom stanju neće pomoći reforme planova i programa naših općeobrazovnih škola. Samo stalan dodir s umjetničkim ostvarenjima (pjesništvom i prozom, s djelima likovnih umjetnosti i sa skladbama majstora neprolazne vrijednosti) može pomoći nastavnicima da pravilno usmjere i da obogaćuju **ukus** omladine. Razvijen ukus je ključ koji otvara vrata prebogatih riznice najbiračnijih ostvarenja ljudskoga srca i uma. Proći šutke pokraj te riznice, ili samo meznatno zaviriti kroz njena vrata, — iz bilo kakvih razloga, — u odgojnom je postupku pun promašaj. **Odgoviti omladini intelektualno, a ostaviti je emocionalno jalovom**, — u najboljem je slučaju tek polovičan odgojno-obrazovni uspjeh.

Treba pričekati da bismo vidjeli, koliko će nam zadovoljstva dati najnovija reforma, koja je na pomolu.

+

Vratimo se glazbenom odgoju školske djece i omladine. Dobro je što je glazbeni odgoj uveden u sve razrede obaveznih osmogodišnjih škola. Nije dobro što je u školama drugoga stupnja glazbeni odgoj omladine sveden na minimum, koji ne odgovara svrsi, a ni obrazovnim potrebama budućih školovanih članova društva. Neoprostivo je i ničim se ne može opravdati, da se na visokim školama i fakultetima — izuzevši visoke glazbene škole — glazbenom odgoju ne obraća nikakva pažnja. Posljedice su toga očigledne: na koncertima i opernim predstavama »intelektualaca« je sve manje. Naprotiv priličan broj visoko kvalificiranih upravnika u privrednim i sličnim ustanovama, obilno se opredjeljuje za ne male materijalne pomoći raznim festivalima zabavne glazbe«, koja nije glazba, nije ni umjetnost, makar ona »zabavlja« svoje posjetioce. Takvom stanju ide u prilog totalno pomanjkanje ukusa i smisla za umjetnost, a razloga treba tražiti u krivo usmjerenom umjetničkom odgoju (naravno i glazbenom) u školama svih stupnjeva i smjerova. — **Priznanje dajem onima, koji su ipak uspjeli sačuvati svoj dobar ukus, pa znaju razlikovati ispraznost od sadržajnosti.**

+

Da bi glazbeni odgoj u školama bio djelotvoran, on mora dati sasvim jasne odgovore na nekoliko temeljnih načela:

1. Koji je glavni cilj glazbenog odgoja u općeobrazovnoj školi?
2. Što se može zahtijevati od prosječnog učenika koji je završio školovanje?

3. Kakvi nastavni postupci vode sigurno k postavljenoj cilju?
4. Kako podijeliti nastavno gradivo na najuspješniji način?
5. Što treba zahtijevati od nastavnika glazbenog odgoja?
6. Što ometa puno dostizanje glavnoga odgojnog cilja?

— Pokušt ću razjasniti ova temeljna načela glazbenog odgoja u našim školama.

Uz 1. Jasno je, da se u općeobrazovnim školama ne odgajaju stručni glazbenici. Za njihov odgoj postoji mreža nižih, srednjih i visokih glazbenih škola. Glavni je cilj glazbenog odgoja u općeobrazovnim školama da oblikuje iskrene prijatelje glazbe (amateure kojima će slušanje vrijednih glazbenih ostvarenja biti životna potreba i dio njihove sazrele ličnosti. Pojedinci moći će proširiti svoju privrženost glazbi budu li stupili u neki pjevački zbor. Suvremena tehnička sredstva (gramofon, radio, magnetofon i koncerti na televiziji) uz pohađanje koncerata, opera i baleta pružaju glazbenim amaterima velik izbor mogućnosti za obnavljanje poznanstva s djelima koja su već slušali, a isto tako za upoznavanje glazbenih ostvarenja koja još ne poznaju. Čitanjem knjiga o glazbi i glazbenicima vidokrug će se prijatelja glazbe i dalje proširivati i dopunjavati.

Uz 2. — Odgovore na ovo načelno pitanje treba podijeliti u dva različita smjera. Jedni će se odnositi na učenike obaveznih osmogodišnjih škola, dok će drugi razložiti zahtjeve koji se mogu postaviti abiturijentima drugostepenih škola.

- a) Od prosječnog učenika koji je završio osmogodišnju školu može se zahtijevati da on bude **glazbeno opismenjen**, što ne znači samo to da pozna glazbene simbole (note, ključeve, crtovlje, stanke, vrsti mjera, glavne oblike ritma, ljestvice itd.), već da tim simbolima i praktično vlada: da ih umije ozvučiti svojim glasom i, da zna zabilježiti jednostavne melodije i glazbene misli (teme) normalnom notacijom na temelju slušanja. Osim toga, takav bi učenik trebao poznavati određen broj narodnih i umjetničkih melodija, koje bi mu bile predočene u notnim zapisima, ili izvedene na nekom glazbalu. Napokon, taj bi učenik morao poznavati po imenu desetak zaslužnih skladatelja, uz navođenje onih njihovih kompozicija, koje je slušanjem upoznao tijekom pohađanja osmogodišnje škole.
- b) Prosječni abiturijent drugostepene škole trebao bi dokazati koliko je proširio svoju glazbenu pismenost i kakvo je njegovo poznavanje glavnih glazbenih oblika; što je za-

pamtio o stilovima raznih razdoblja glazbene povijesti; koje su ga skladbe i njihovi stvaraoci najviše oduševili (i zašto). Uz ovo bi trebao da sluhom prepozna zvuk orkestralnih instrumenata i, napokon, da napiše kraći esej o jednom skladatelju ili jednoj skladbi, koje osobito pozna, cijeni i voli. Od abiturijenta se može zahtijevati i to, da događaje i činjenice glazbene povijesti razumno povezuje s onima iz opće povijesti, a isto tako da povlači paralele između glazbenih ostvarenja neke epohe i istovremenih ostvarenja na području književnog i likovnog stvaralaštva.

Uz 3. — Najkraći odgovor na ovo pitanje glasi: treba se pobrinuti da nastava na svakom stupnju bude pažljivo razrađena. To znači da nastavnik glazbenog odgoja treba napismeno podijeliti nastavno gradivo po etapama, od prvih početaka do konačnog cilja. Prema uzrastu svojih učenika i prema mogućnostima njihova poimanja i zamjećivanja, dobar će nastavnik znati odabrati i mijenjati metode u svome radu.

Kako je glavni cilj glazbenog odgoja postepeno vođenje učenika prema živim izvori-

ma glazbe, veoma je važno, da svaka pjesmica i svaka melodija, koju će učenici slušati i pjevati, bude glazbeno vrijedna i sadržajno pregledna i razumljiva. Zakučaste (relativno teške i nepregledne) vježbe, koje pod nazivom solfeggia malo koriste odgoju glazbenog ukusa učenika, treba izbjegavati, jer postoji ogroman broj melodija, koje će lako nadomjestiti one prvo spomenute.

Loša praksa je, a i nastavni je programi podržavaju, da je slušanje mehaničkim putem reproduciranih glazbenih djela pomaknuto tek u posljednja dva razreda (7. i 8. razred) osmogodišnje škole. Slušanjem dobrih i prikladnih skladba treba započeti već u prvim mjesecima, kada djeca stupe u školu. Slušanje kompozicija nastavlja se kroz sve razrede, dok ne dođe dan, kad jedan naraštaj ostavlja školu. Ne treba se plašiti dodira s vrijednom glazbom koju učenici primaju slušanjem. Takvo slušanje, ako je pažljivo probrano, znači za glazbeni odgoj mnogo više od suhoparnog citiranja ljestvica i (obično) nemaštovite primjene školskog instrumentarija.

(Nastavak slijedi)

Molimo poštovane pretplatnike koji još nisu podmirili svoje dugove za 1971. g. da bi to što prije učinili.